

Αγρο διατροφή

Περιοδική Έκδοση του Δημοσιογραφικού Οργανισμού **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ**

Τεύχος 4

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΙΣ ΛΕΚΑΝΕΣ ΠΗΝΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΧΕΛΩΟΥ

Των Κώστα Γκούμα και Φάνη Γέμτου*

Το νερό για την Θεσσαλία αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για τις αναπτυξιακές της προοπτικές, ειδικά στον τομέα της γεωργίας. Τα τελευταία 30 χρόνια, το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας, όχι μόνο εξακολουθεί να παραμένει άλυτο αλλά διαρκώς επιδεινώνεται, παρότι υπήρξε πρόοδος σε πολλούς τομείς της οικονομίας και της τεχνολογίας.

Η πρόσφατη αναφορά του πρωθυπουργού στην ΔΕΘ για τα υδατικά θέματα της Θεσσαλίας και τα έργα Αχελώου, έφερε ξανά στο προσκήνιο την συζήτηση για το τι έγινε έως σήμερα, καθώς και για το που πρέπει να βαδίσουμε στο μέλλον. Το σοβαρό αυτό θέμα θα πρέπει να μας απασχολήσει στα πλαίσια ενός ευρύτερου προβληματισμού για την αναπτυξιακή ανασυγκρότηση της χώρας και της

Θεσσαλίας. Έτσι θα προκύψει ο επαναπροσδιορισμός των σκοπών των υδατικών έργων και δράσεων που θα διασφαλίσουν την περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητά τους. Κοινή συνισταμένη της πλειοψηφίας των φορέων της Θεσσαλίας, είναι ότι οι σκοποί αυτοί θα πρέπει να ανταποκρίνονται στην κάλυψη των αναγκών της Θεσσαλίας για νερά γενικότερα και ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων (ξηρασία – κλιματικά φαινόμενα), στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας αλλά και στην εξασφάλιση μιας σημαντικής ποσότητας υδάτων που θα διατίθενται για την αναβάθμιση των υπόγειων υδροφορέων (περιβαλλοντική διάσταση). Είναι εύλογο ότι θα πρέπει παράλληλα να ανταποκρίνονται και στην κάλυψη των τρεχουσών αναγκών άρδευσης για την Γεωργία, την εξασφάλιση πόσιμου νερού, την μείωση των υδατικών ελλειμμάτων της Θεσσαλίας κ.ο.κ.

Επειδή η ενημέρωση των πολιτών είναι συχνά μονομερής, έχουν δημιουργηθεί συγχύσεις και ανησυχία για το μέλλον της Γεωργίας. Η απραξία των τελευταίων ετών και η διαρκής επιδείνωση της κατάστασης με τα νερά της Θεσσαλίας, ενέτειναν την απογοήτευση του κόσμου και τον οδήγησαν σε αποστασιοποίηση διεκδικήσεων.

Είναι ώρα να ξεφύγουμε από όλα αυτά και να υπερβούμε τις άγονες συζητήσεις και τα ψευδοδιλήμματα «υπέρ – κατά της εκτροπής Αχελώου», που αποπροσανατολιστικά και με επίμονο τρόπο συντηρούσαν όσοι είχαν επιλέξει την αδράνεια και την στασιμότητα. Η πολιτική ατομία όσον αφορά στην βιώσιμη κάλυψη των αναγκών άρδευσης, οδήγησαν τους Θεσσαλούς καλλιεργητές στην άναρχη και καταστροφική υπερεκμετάλλευση των υπόγειων

αποθεμάτων νερού, με ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές καταστροφές, υποθηκεύοντας κυριολεκτικά το μέλλον της περιοχής. Είναι καιρός πλέον αυτό να αλλάξει.

Ο τομέας της Γεωργίας απορροφά πάνω από το 95% της συνολικής κατανάλωσης (για όλες τις χρήσεις) νερού στην περιοχή της Θεσσαλίας. Η συνεχής χρήση νερού από γεωτρήσεις προκάλεσε υποβάθμιση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων. Το νερό που βρισκόταν σε βάθος λίγων μέτρων πριν από 50 χρόνια, σήμερα έχει φτάσει σε βάθη 150 και περισσότερων μέτρων με συνέπεια την συνεχή αύξηση του κόστους άρδευσης. Σήμερα σε πολλές περιοχές της Ανατολικής Θεσσαλίας το κόστος άρδευσης ξεπερνά τα 70 €/στρέμμα. Μια παραγωγή βαμβακιού 300 - 350 κιλών/στρέμμα, με τη φετινή τιμή των 0,40 ευρώ/κιλό (αν φτάσει εκεί), αποδίδει ακαθάριστο εισόδημα 120 - 140 ευρώ/στρέμμα. Συνεπώς μόνο το κόστος άρδευσης υπερβαίνει το 60% του ακαθάριστου εισοδήματος. Η άμεση συνέπεια είναι η υποκατάσταση αρδευόμενων καλλιεργειών με ξηρικές (με υποπλάσιο κύκλο εργασιών) ή και η εγκατάλειψη της καλλιέργειας, που οδηγεί σε ερημοποίηση. Ο πρωτογενής τομέας θεωρείται από τους τομείς που θα βοηθούσαν την ανάπτυξη της χώρας, δεδομένου ότι ένα μεγάλο ποσοστό του ακαθάριστου προϊόντος της περιοχής προέρχεται από τη Γεωργία και είναι συνδεδεμένο μαζί της.

Είναι γνωστό ότι η Θεσσαλία έχει μέσο κύκλο εργασιών 300 €/στρέμμα που με την έλλειψη αρδευτικού νερού σε αποδεκτό κόστος, μάλλον θα μειωθεί αντί να αυξηθεί και θα απομακρύνεται όλο και περισσότερο από τα 1200 €/στρέμμα του Ισραήλ και τα 1800 €/στρέμμα της Ολλανδίας. Είναι προφανές ότι η διαφορά οφείλεται στις καλλιέργειες που επικρατούν στη χώρα μας, στη χαμηλή ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, αλλά και στην πρόοδο που

πέτυχαν οι άλλες χώρες, οι οποίες σύνδεσαν την παραγωγή με την έρευνα, ανέπτυξαν συστήματα παραγωγής προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες, στις κατάλληλες καλλιέργειες και ποικιλίες, αλλά ταυτόχρονα υιοθέτησαν και την χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας στην Γεωργία.

Για να γίνει αντιληπτό τι σημαίνει να ανεβάσουμε το κύκλο εργασιών στο επίπεδο του Ισραήλ, θα πρέπει να υπολογίσουμε ότι με τα 5.000.000 καλλιεργούμενα στρέμματα της Θεσσαλίας το ακαθάριστο προϊόν της Θεσσαλίας θα μπορούσε να αυξηθεί κατά 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή το διπλάσιο των επιδοτήσεων που εισπράττουμε όλοι οι αγρότες της χώρας κάθε χρόνο από την Ε.Ε. Αυτό δείχνει και τη λανθασμένη πολιτική της ισχυρής επιδότησης μεγάλων καλλιεργειών (βαμβάκι, σκληρό σιτάρι) που μας έδωσε λάθος κατεύθυνση.

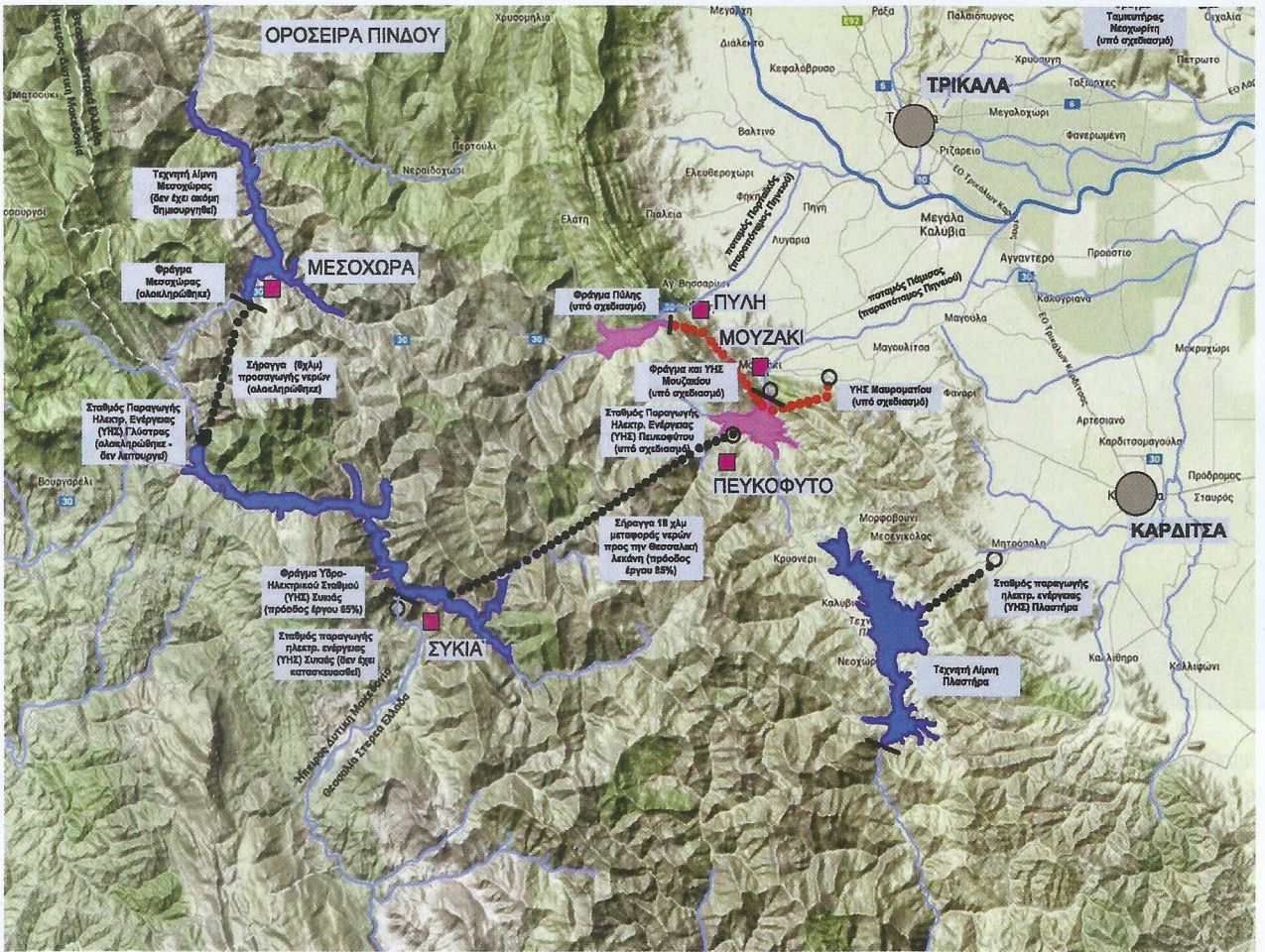
Η Θεσσαλία συνεπώς θα πρέπει να είναι έτοιμη να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν στο μέλλον και να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στη Γεωργία. Μεταξύ αυτών είναι οι κλιματικές συνθήκες που ευνοούν καλλιέργειες υψηλής αξίας, η εύκολη πρόσβαση στις αγορές της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, το σημαντικό ερευνητικό δυναμικό (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΕΘΙΑΓΕ, κ.α), αλλά και το ανθρώπινο δυναμικό που έχει μεγάλη εμπειρία σε χρήση μηχανημάτων και εύκολα προσαρμόζεται σε νέες καλλιέργειες και πρακτικές που θα μειώσουν το κόστος παραγωγής.

Όλα αυτά όμως δεν μπορούν να επιτευχθούν, εάν παράλληλα δεν εξασφαλισθούν οι απαιτούμενες ποσότητες αρδευτικού νερού. Παρότι η Θεσσαλία σήμερα αρδεύει τα μισά καλλιεργούμενα στρέμματα της, η κατάσταση δεν είναι βιώσιμη. Η έλλειψη των κατάλληλων έργων ταμείωσης νερού, που απέτρεψαν οι ιδεοληψίες ορισμένων (σε ότι αφορά τα έργα του Άνω Αχελώου) δεν επέτρεψαν μέχρι σήμερα να λυθεί το σοβαρό υδατικό πρόβλημα της.

Εκτός όμως της οικονομικής διάστασης, το υδατικό πρόβλημα έχει και την περιβαλλοντική του διάσταση, δεδομένου ότι η αδυναμία υποκατάστασης των υπόγειων υδάτων με επιφανειακά αποτελεί αναμφίβολα μέγιστο περιβαλλοντικό πρόβλημα με κίνδυνο εισόδου θαλασσινού νερού στους υδροφορείς. Απαιτείται συνεπώς ΑΜΕΣΑ η ανατροπή της σημερινής απαράδεκτης κατάστασης με την διαμόρφωση πολιτικών και τις ανάλογες δράσεις προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις :

α. Μείωση της κατανάλωσης νερού στις αρδεύσεις με κατάλληλες πολιτικές, αξιοποιώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις και προσφέροντας σχετικά κίνητρα στους παραγωγούς για εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης νερού, ταυτόχρονα με εκσυγχρονισμό των δικτύων μεταφοράς νερού (που έχουν σημαντικές απώλειες).

β. Μείωση της απώλειας του νερού στη θάλασσα. Η Πολιτεία οφείλει να εξασφαλίσει, με την κατασκευή έργων ταμείωσης επιφανειακού νερού στη λεκάνη του Πηνειού (π.χ. Μουζάκι,

Πύλη, Νεοχωρίτη, Ενιπέα, Ελασσόνα και άλλα μικρότερα έργα) την μέγιστη δυνατή συγκέντρωση υδάτων για όλες τις χρήσεις, οδηγώντας το ταχύτερο δυνατόν στην εξισορρόπηση του υδατικού ισοζυγίου.

γ. Ολοκλήρωση των ημιτελών εγκαταλειμμένων έργων στον Άνω Αχελώο, δηλαδή το φράγμα Συκιάς και την συνδετήρια σήραγγα μεταφοράς νερού προς την Θεσσαλία (Δρακότρυπα Μουζακίου), δύο έργα τα οποία βρίσκονται σε σοβαρό κίνδυνο κατάρρευσης. Τα νερά που θα συγκεντρωθούν στη Συκιά, εκτός της πολύτιμης υδροηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγουν, θα αποτελούν αφενός ένα υδατικό απόθεμα ασφαλείας για αντιμετώπιση ακραίων καταστάσεων, αφετέρου θα μπορούν να μεταφέρονται σε διάφορες περιοχές με προβληματικούς - εξαντλημένους υπόγειους υδροφορείς, όπου σταδιακά θα επιτύχουν να καλύψουν ένα μέρος από το τεράστιο έλλειμμα (υπολογίζεται σε 3.000 δισεκατομμύρια κ.μ.!!) που δημιουργήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες από τις «ληστρικές» υπεραντλήσεις.

Συνοπτικά η χρησιμοποίηση των υδάτων του ταμειυτήρα της Συκιάς για τους άλλους πλην Γεωργίας σκοπούς (ασφάλεια από ακραία φαινόμενα, σταδιακή κάλυψη ελλειμμάτων, παραγωγή ενέργειας) κρίνεται ως επείγουσα και απολύτως επιβεβλημένη. Οι αποφάσεις για τη χρήση του νερού που θα ληφθούν στο προσεχές μέλλον, σε συνδυασμό με τις επιλογές για τη Γεωρ-

γία, είναι βέβαιο ότι θα αυξήσουν το ακαθάριστο εισόδημα του πρωτογενή τομέα κατά δισεκατομμύρια €, συμβάλλοντας στην ανάκαμψη της οικονομίας της χώρας. Γι' αυτό όλοι οι Θεσσαλοί και όχι μόνο οι αγρότες πρέπει να προτάξουμε το θέμα της ορθής αξιοποίησης και διαχείρισης των υδάτων για να διατηρηθεί και αναπτυχθεί η γεωργία μας αλλά και να διατηρηθεί η ζωή στην περιοχή καθώς οι κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής και ερημοποίησης είναι μπροστά μας.

Όσοι συμφωνούμε ότι το νερό αποτελεί καθοριστικό παράγοντα υλοποίησης μιας τέτοιας ανάπτυξης, ΔΕΝ δεχόμαστε να τίθενται τεχνητά πολιτικο-ιδεολογικά όρια και μάλιστα χωρίς τεκμηρίωση, όπως έκανε τα τελευταία χρόνια η απελευθερωτική κυβέρνηση. Όπου υπάρχει νερό στον τόπο μας, σε όποια λεκάνη της Θεσσαλίας και εάν αυτό προσφέρεται, είτε αυτή του Αχελώου είτε του Πηνειού, ΘΑ ΤΟ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ, όσοι κόποι και δαπάνες και εάν απαιτηθούν. Είναι το μέλλον του τόπου μας, είναι η οικολογική μας ανάκαμψη, είναι η ασπίδα μας κατά της ξηρασίας, πάντοτε σε συνδυασμό με την ανάπτυξη.

* Ο **Φάνης Γέμος** είναι γεωπόνος, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

* Ο **Κώστας Γκούμας** είναι γεωπόνος, πρ. Δ/ντής Εγγειών Βελτιώσεων, πρ. πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/Κ.Ε